

Kolejny ważny krok – rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 grudnia 2020 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi

Hominem causa omne ius constitutum sit, czyli wszelkie prawo winno być stanowione ze względu na człowieka. Ta rzymska zasada prawa zapewne przyświecała prawodawcy, kiedy w lutym 2004 r. dokonał ważnej nowelizacji ustawy *Prawo ochrony środowiska*¹ (dalej jako P.o.ś.), wprowadzając do niej normy dotyczące ruchów masowych ziemi, w tym ich definicję, nakaz uwzględnienia potrzeb w zakresie zapobiegania ruchom i ich skutkom w procesie planowania przestrzennego oraz nową formę ochrony powierzchni ziemi – zapobieganie ruchom masowym ziemi. Następnie, na podstawie art. 110a ust. 2 P.o.ś., zostało wydane rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie informacji dotyczącej ruchów masowych ziemi², które obowiązywało prawie 16 lat. Była to pierwsza regulacja prawna w tym obszarze, zatem nie wszystkie wówczas zaprojektowane rozwiązania się sprawdziły. Ważnym czynnikiem przyspieszającym pracę nad nowym aktem prawnym były wyniki kontroli przeprowadzonej w 2017 r. przez Najwyższą Izbę Kontroli pod nazwą *Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom* (P/16/048). W podsumowaniu NIK wskazała m.in. na istniejące rozbieżności pomiędzy danymi znajdującymi się w rejestrach prowadzonych przez starostów oraz w bazie danych prowadzonej przez państwową służbę geologiczną oraz niezgodną z wymogami prawa realizacją zadań przez starostów, wynikającą głównie z istotnych braków kadrowych i finansowych. W dniu 4 grudnia 2020 r. Minister Klimatu i Środowiska wydał rozporządzenie w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi³ (dalej jako Rozporządzenie).

Od 2004 r. organem odpowiedzialnym za prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz prowadzenie rejestru terenów, na którym ruchy te występują, jest starosta. Przy czym obecnie – w myśl § 2 pkt 1 Rozporządzenia – ustalenie tych terenów odbywa się na podstawie terenowego kartowania geologicznego lub map osuwisk i terenów zagrożonych w skali 1 : 10 000, kart rejestracyjnych terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz kart rejestracyjnych terenów, na których występują ruchy masowe ziemi, przekazanych przez podmiot pełniący funkcję państwowej służby geologicznej (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, PIG-PIB). Dzięki wprowadzonemu rozwiązaniu starostowie mogą skorzystać z opracowań PIG-PIB. Zakłada się, że dzięki tym zmianom nastąpi standaryzacja sposobu prowadzenia rejestrów oraz ich uzupełnienie o tereny zagrożone ruchami masowymi, które zostały zidentyfikowane oraz rozpoznane w ramach Systemu Osłony Przeciwo-suwiskowej (SOPO). Ważnym elementem reformy jest

racjonalne podejście do częstotliwości prowadzenia obserwacji terenów w miejsce z góry narzuconych terminów, nastąpiło odwołanie do ryzyka wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz mienia, z zastrzeżeniem, że obserwacje nie powinny być prowadzone rzadziej niż raz na 3 lata oraz każdorazowo po powzięciu przez starostę informacji o wystąpieniu ruchów masowych ziemi.

Rejestr ruchów masowych ziemi ma służyć jednostkom samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań, dlatego wszyscy starostowie, burmistrzowie oraz prezydenci miast uzyskali do niego dostęp. Jednocześnie, aby dane zawarte w rejestrach starostów oraz w SOPO były spójne, uwypuklono obowiązek uzyskania od państwowej służby geologicznej numerów identyfikacyjnych kart rejestracyjnych. Dzięki temu służba ma bezpośredni dostęp do informacji o nowym zidentyfikowanym terenie występowania ruchów masowych ziemi oraz może podjąć działania zmierzające do uwzględnienia tego obszaru w bazie SOPO. Ważne jest, aby doprowadzić do spójności danych, gdyż zwiększy to wiarygodność prowadzonych rejestrów oraz wpłynie na poprawę bezpieczeństwa. Z punktu widzenia zapobiegania ruchom masowym ziemi szczególnie ważne jest, aby rejestry zawierały zweryfikowane i bieżące dane. Dlatego aktualizacja kart rejestracyjnych powinna następować stosownie do zmian zawartych w nich informacji.

Warto zwrócić uwagę na to, że wprowadzone regulacje uznają wizję w terenie jako podstawową formę obserwacji ruchów, która – co ważne – jest najmniej kosztowna, a jednocześnie w wielu przypadkach wystarczająco skuteczna. To rozwiązanie umożliwia starostom realizację zadań w ramach posiadanych zasobów kadrowych oraz finansowych. Jednocześnie, jeżeli organy posiadają wystarczające środki, zwłaszcza gdy działają w obszarach występowania znacznego zagrożenia, nadal mogą wykonywać monitoring oraz stosować inne, adekwatne formy obserwacji terenów. Ważnym założeniem reformy było uproszczenie procedury, w szczególności załączników do Rozporządzenia, w których ograniczono ilość informacji, rezygnując z tych parametrów, które utrudniały wypełnienie karty, np. usunięto konieczność określania azymutu, parametrów stoku i dokładnej daty powstania osuwiska.

Rozporządzenie to z pewnością ważny krok w kierunku ochrony powierzchni ziemi. Oczywiście znajdują się również przeciwnicy rozpoznawania ruchów masowych ziemi oraz zapobiegania ich skutkom, zwłaszcza wśród właścicieli nieruchomości, na terenie których stwierdzono ich występowanie. Należy jednak zadać sobie pytanie, czy nie

¹ Ustawa z dnia 19 lutego 2004 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw. Dz.U z 2004 r. nr 49 poz. 464.

² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi. Dz.U. z 2007 r. poz. 121, poz. 840.

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 2270.

lepiej twardo stąpać po ziemi i mieć świadomość istniejących zagrożeń, czy ryzykować, że ziemia pod naszym domem osunie się, spełźnie, oberwie lub powstanie zapadlisko.

Ważnym elementem strategii redukcji ryzyka osuwiskowego w Polsce jest ciągle podnoszenie świadomości społecznej o procesie geologicznym, jakim są ruchy masowe. Konieczne jest wzajemne współdziałanie w tym kierunku organów administracji rządowych, samorządowych, PIG-PIB, geologicznych firm dokumentujących osuwiska, firm projektowych i budowlanych, a także uczelni wyższych i instytutów badawczych. Doskonałym miejscem do dyskusji jest 3. Ogólnopolska Konferencja Osuwiskowa „O!SUWISKO”, organizowana w ramach SOPO (18–21

października 2022 r. Kielnarowa k. Rzeszowa). Duża liczba wystąpień zgłoszona na to wydarzenie, których część jest opublikowana w niniejszym numerze *Przeglądu Geologicznego*, świadczy o dużym zainteresowaniu tą tematyką i potrzeby wymiany doświadczeń w tym zakresie. Należy mieć nadzieję, że wypracowane w ramach dyskusji wnioski i rekomendacje będą stanowiły podstawę przyszłych kierunków rozwoju strategii ryzyka osuwiskowego w Polsce.

*Magdalena Piątkowska
Departament Nadzoru Geologicznego
i Polityki Surowcowej MKiŚ*

*Tomasz Wojciechowski
Centrum Geozagrożeń PIG-PIB*

Skarpa główna osuwiska przy ul. Winnickiej w Wieliczce. Fot. S. Kamieniarz, 2.11.2021 r.